

MARIE TEREZIE

VŠICHNI VĚRNÍ
A NEVĚRNÍ

motto

Mirka
Zlatníková

ZNÁTE
Z TELEVIZNÍ
OBRAZOVKY

Marie Terezie

Všichni věrní a nevěrní

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.motto.cz
www.albatrosmedia.cz

motto

Mirka Zlatníková

Marie Terezie: Všichni věrní a nevěrní – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2021

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

motto

MARIE TEREZIE

VŠICHNI VĚRNÍ
A NEVĚRNÍ

Mirka
Zlatníková

Praha 2021

© Mirka Zlatníková, 2021

© Lucie Konečná, 2021

Cover photography © Nina Pak / Trevillion Images

ISBN tištěné verze 978-80-267-2137-6

ISBN e-knihy 978-80-267-2153-6 (1. zveřejnění, 2021) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-267-2154-3 (1. zveřejnění, 2021) (mobi)

ISBN e-knihy 978-80-267-2152-9 (1. zveřejnění, 2021) (ePDF)

PROLOG

*M*ademoiselle de Chartres neviděla svého syna Františka Štěpána už několik let. Neviděla ani jedno ze svých tří vnoučat. Teď ji vlastně napadá, že byly čtyři, ale jedno prý umřelo, jak jen se jmenovalo...? Nevzpomene si, a ani se o to nesnaží, děti přece umírají pořád.

Ne že by na synovu rodinu nemyslela, právě naopak. Nemine den, aby do habsburských zemí nevyslala alespoň jednu záštiplnou vzpomínku, kletbu nebo jedovatou slinu. Marie Terezie, ta tlustá žába, jí sebrala nejenom syna, ale i Lotrinsko, zemi, kterou milovala a kterou si kdysi tvrdě zasloužila. František Štěpán vyměnil lotrinské království za lásku a matku hodil za hlavu.

O lásce tady ve Versailles blábolí její synovec, francouzský král Ludvík XV., ale ani ten ji přes veškerou rozmarnost netahá na trůn.

Někdo by řekl, že Mademoiselle de Chartres si nemůže na nic stěžovat. U francouzského dvora má k dispozici několik komnat, služebnictvo, šperků a šatů,

kolik si jen přeje. Ludvík ji oslovuje *drahá tetičko* a neexistuje nic, co by jí odepřel. I dvořané vědí, že jedna z cest do jeho přízně vede přes drahou tetičku. Rovněž tuto cestu zvolil hrabě Belle-Isle.

Vysoký pohledný muž s ostře řezanými rysy byl kdysi pověřen vyjednáváním o postoupení Lotrinska Francii. Dbal na to, aby tento strašlivý čin byl proveden se všemi možnými ohledy na jemnocit Mademoiselle de Chartres a ta mu byla tak vděčná, že mu dovolila, aby jí pomohl ještě několikrát.

Je tomu víc než rok, co byl hrabě Belle-Isle jmenován maršálkem a nad jeho hlavou se nevznáší žádná aureola vítězství. Nevznáší se nad ní vůbec nic, neboť Ludvík XV. nemá válečné ambice. Maršálek ani nevěděl, v jak nebezpečné situaci se ocitl, dokud mu to Mademoiselle nevysvětlila: Když se neválčí, mladí šlechtici se v armádě nudí. Nudící se mladí muži mohou vymyslet leccos, třeba že ve vedení armády stojí zbabělci a lenoši. Kdyby někdo takto smýšlel o jejím oblíbeném maršálkovi, velice by ji to bolelo.

A tak teď Mademoiselle společně s dalšími Ludvíkovými věrnými pózuje v zahradách Versailles, rozstříkují kolem sebe oblaka parfému a pokukuje směrem k fontáně, odkud by měl přijít nečekaný host.

Nečekaný pro ostatní, pro ni samozřejmě ne. Její snahy o setkání Ludvíka XV. s pruským králem Fridrichem vyšly naprázdno. Ludvík, kterému přezdívali Milovaný – ne, buďme přesní, který si nechával přezdí-

vat Milovaný –, měl stejný talent ke štěstí jako její syn. Nepříjemným stránkám života nevěnoval žádnou pozornost a urputný válečník Fridrich byl tak nepříjemný, že si Ludvík jeho jméno možná ani nepamatoval.

K tomu byl Fridrich také misogyn. Zatímco Ludvík miloval všechny ženy světa, Fridrich je stejně intenzivně nenáviděl. Neměl rád svou manželku, svou matku, ponižoval své milenky.

Ze všeho nejvíce pak nenáviděl habsburskou panovnici Marii Terezii. Válka o habsburské dědictví, v níž měl vyhrát během několika týdnů, se táhla několik let. Přinesla mu malý zisk, ušmudlanou mírovou smlouvu a nečekané přátelství. S Mademoiselle de Chartres si vyměnil několik dopisů, v nichž ho oslovovala *můj nejdražší*.

Nic lidi nespojí tak jako společný nepřítel.

Dnešní odpoledne měli dvořané ve Versailles na programu živý obraz, což byla Ludvíkova oblíbená zábava. Tomuto obrazu dal Ludvík název *Bůh Dostatku*.

Všichni byli oblečeni v pestrých barvách. Ženy držely v ruce květiny, muži poháry vína. V různých pózách se vztahovali k Ludvíkovi, který měl na hlavě věnec z květin a kolem krku řetěz z rudých třešní.

Jeden z dvořanů ho ovíval vějířem, další mu leštil nehty pomerančovým dřívkem, jiný zavazoval střevíc. Mademoiselle de Chartres byla svěřena úloha Ranní rosy, která spočívala v rozstříkování toaletní vody. Dostat takový úkol byla samozřejmě obrovská čest a kde-

kdo u dvora by si ho velice považoval, ale s blížící se šedesátkou si Mademoiselle jisté role už neužívala tak jako dříve. Ranní rosu například. Kvůli tomu tu však nehopsala.

Nemusela se otáčet, aby věděla, že se na cestičce za jejími zády objevil maršálek Belle-Isle. Vysoký muž v uniformě způsobil, že se květiny v rukou dam rozkomiňaly o poznání více a jejich hlasy měly náhle vyšší tón. Pohledný muž, a navíc v uniformě...

Pak uslyšela maršálkův hluboký hlas: „Nesmírně se omlouvám za vyrušení, Výsosti, ale...“

Madame Pompadour, Ludvíkova milenka, Belle-Isleho domluvit nenechala. Vyzývavě odhalila výstřih a začala si pudrovat ňadra.

Maršálek si nebyl jistý, jak hluboko je vhodné hledět do výstřihu královny favoritky, aniž by si člověk rozhněval krále, a tak pro jistotu o dva kroky couvl.

„Nevyrušila jsem vás, maršále?“

Ludvíka její vtip a maršálkovy rozpaky rozesmály. Odháněl Belle-Isleho rukavicí, jako by byl otravná moucha. „Kazíte nám zábavu! Zlobíme se!“

Belle-Isle se nenechal odradit. „Pruský velvyslanec opět naléhavě žádá, abyste ho přijal.“

Ludvík věděl, o co jde. Prusům šlo stále o totéž. „My válčit nebudeme. Řekli jsme mu to. A vám také. Válčení se nám nelíbí. Mačká se nám z toho... naše fiží!“

„Pruský velvyslanec trvá na tom, že...“ nenechal se odradit maršálek.

Teď už Ludvík nebyl tak roztomilý. Mračil se.

„Tady ve Versailles trváme MY!“

Mademoiselle kývla rukou směrem ke křoví. Je čas, aby na scénu přivedla druhého aktéra svého představení.

Vojenské boty pruského velvyslance drtily písek na cestičce. Vysoký albín, cizinec, v místech, které bylo vyhrazeno královským hrám. Figury v Ludvíkově obraze ztuhly.

„Mohu se připojit k zábavě?“ zeptal se Prus.

„Právě skončila,“ odsekl Ludvík rozladěně.

Otráveně vstal a zahodil věnec z květin i řetěz z třešních. Sluhové se na odhozené předměty vrhli. Dvořané začali mizet jako duchové. Nenálada Jeho Veličenstva může nabrat nehezké konce.

Ludvík do sebe obrátil pohár vína a obořil se na velvyslance „Co je? Hoří snad berlínský dvůr?“

„Marie Terezie se vzdala Slezska,“ odpověděl albín.

Ludvík netušil, co to je Slezsko, a ani se po tom nehodlal pít. Každopádně ta věc po uzavření míru zřejmě připadla Fridrichovi.

„Tak to oslavte,“ řekl.

„Přišel čas, aby válečné žezlo přebrala Francie,“ nenechal se odradit Prus. „Dlužíte nám to.“

Ludvík neměl pocit, že by Prusku cokoli dlužil.

„Nechceme válku, nesnášíme válku. Chceme, aby nás naši šlechtici milovali!“ odsekl a tím pro něj velvyslanec přestal existovat.

„Tak jim dovolte získat vojenská vítězství,“ vložil se do věci znovu Belle-Isle. „Ať mohou mladí francouzští šlechtici slavit, pít, opájet se silou své země. Ať se mohou bít za svého milostivého krále a provolávat mu slávu!“

Provolávání jeho slávy nebylo Ludvíkovi nikdy proti mysli.

„A co když to nevyjde?“ namítl.

„Vyjde,“ připojila se do diskuze Mademoiselle de Chartres.

Ludvík vykulil oči. „Chystáte se do bitvy, tetičko?“

„Bude-li mě můj král potřebovat...“

„Vás?“ podivil se Ludvík.

„Mademoiselle de Chartres nám může být nápomocna jistými zákulisními informacemi od vídeňského dvora a... armády. Budeme znát plány i slabá místa habsburských vojsk,“ vysvětlil maršálek.

Ludvík se na tetičku zkoumavě zadíval. Proč by to proboha dělala?

„Cožpak nemáte ráda svou snachu?“

„Udělala z mého syna... dvorního krejčího! Zesměnila náš rod před celou Evropou!“

Ludvík si ji překvapeně prohlížel.

„Válka bude trvat maximálně dva měsíce a nebudou v ní žádné ztráty, Vaše Veličenstvo!“ ozval se Belle-Isle.

„Slibujete?“ zkoumal Ludvík očima svou tetu.

„Spolehněte se,“ odpověděla.

VZÁCNÁ NÁVŠTĚVA

Hofburg, Vídeň

Vzdor tomu, co se o ní říkalo v Prusku, byla Marie Terezie stále velmi krásná. Po každém ze čtyř porodů jí komorné musely povolit šněrovačku o dvě dírky, ale dokonalá pleť, velké modré oči a bohatá hříva světlých vlasů jí zůstaly.

K lásce k Františkovi přibyla láska k dětem a obavy. Obavy o ně, obavy z nich a jako nekonečný stín obavy z války.

Dnes ráno si Josífek, její jediný syn, poprvé sedl. Chtěla mít radost jako každá matka, chtěla ho zvednout z postýlky, točit se s ním a poslouchat, jak vesele výská, a místo toho ji přepadl strach. Bude si dítě, které si poprvé sedlo v postýlce, smět jednou sednout i na habsburský trůn?

Vyslovila to nahlas, čímž jeho otce Františka Štěpána rozesmála tak, až se zajíkal. Jako by řekla něja-

ký zvlášť povedený vtip. Smíchem řešil mnoho jejích obav. Někdy jí to pomáhalo, jindy se cítila, jako by na trůnu seděla sama. Jako by na všechny životní těžkosti byla sama.

Dnes, stejně jako každý jiný den, se její manžel chystal odjet do svého paláce na Wallnerstrasse.

Marii bylo to místo trnem v oku. Nejen proto, že se tam František údajně scházel se svými milenkami, což byly zcela jistě jen pomluvy, ale především proto, že tam nade vši pochybnost... pracoval! Kdyby to alespoň tajil, ale on se tím u dvora i chlubil! Občas se nově příchozím představoval jako obchodník, bankéř nebo finančník a schválně je tím uváděl do rozpaků. Obchodník na trůnu!

Jako každé ráno dal František Marii polibek na tvář a slíbil jí, že přijde brzo. Jako každý den věděla, že brzo rozhodně nepřijde. Vždycky ho někde zdrží nějaká zvlášť povedená zábava, o níž jí pak bude s gusem vyprávět, zatímco ona mu mohla vyprávět leda tak o hodinách strávených za psacím stolem a přijímáním delegací, jedné nudnější než druhé.

„A co ty peníze?“ zeptala se a zčervenala přitom studem. Na to, aby se mohla považovat za suverénní vládkyni, až příliš často žádala Františka o pomoc pro zdecimované habsburské vojsko.

„Pracuju na tom.“

Usmál se, jako by po něm chtěla, aby jí po cestě utrhl růži.

„Od té doby, co jsem se vzdala Slezska, mám pocit, jako by mi uřízli kus ruky,“ dodala na omluvu, přestože ji od ní nežádal.

„Je dobře, že jsi ten mír uzavřela.“

„Je to jen příměří... Kdo ví, jak dlouho to vydrží, Fridrichovi se nedá věřit. A ani strýce Bavora chuť na českou korunu nepřešla.“

„Chutě tvého strýce našťestí vysoko převyšují jeho schopnosti,“ připomněl jí František.

„A co když mu někdo pomůže?“

„Kdo?“

„Francouzi...?“

„Nemají důvod.“

Marie se podezíravě rozhlédla kolem sebe, jako by nějací Francouzi stáli schovaní za závěsem jídelny. Věděla, že je to nesmysl, ten nepříjemný pocit ji však nepouštěl.

V ulicích Vídně pršelo. Z koní šla pára, hlasitě odfrkávali a nechtělo se jim do hlubokých kaluží. Úsměv, který si arcivévoda František Štěpán držel do chvíle, než sedl do kočáru, zmizel.

„Dorazili?“ zeptal se Leopolda.

Jeho věrný sluha a důvěrník neochotně kývl.

„Uvědomujete si, co by se mohlo stát? Arcivévoda a vlastizrádce?“ zeptal se Františka.

„Armáda ty peníze potřebuje,“ odpověděl František, jako by to ospravedlňovalo jeho budoucí činy. Ve skutečnosti je neomlouvalo vůbec nic.

„To, co se chystáte udělat, je vlastizrada, i kdybyste ji konal ve jménu Božím,“ hučel Leopold.

„A jak jinak, Leopolde? Jak jinak chceš vydělat dva miliony zlatých? Tím, že budeme prodávat sukně asi ne, vid’?“

Leopold byl v šoku. Tu částku slyšel poprvé.

„Dva mili... to je... šílené!“

Oba muži se odmlčeli.

Kočár právě minul dům, z něhož vyšla mladička komtesa Sofie Collato. Když zahlédla Františkův kočár, rozlil se jí po tváři úsměv. Taková náhoda! Posledních pár večerů a jednu noc se těšila arcivévodově přízni.

Zamávala, aby upoutala Františkovu pozornost. Kočár ale nezastavil, naopak vjel do louže a ohodil Sofii blátem.

Sofie se rozplakala, a zatímco se snažila ze svých jediných šatů odstranit špínu, přemýšlela, jak je možné, že si jí František Štěpán nevšiml. Věděl přece, že toto je její dům. Cožpak ji nevyhlížel? Nevzpomínal na společně strávené chvíle? Nevěděla, že arcivévoda je jedním z těch požehnaných mužů, kteří nevzpomínají nikdy na nic. Nelitují minulosti, ani se jí nekočají. Zajímá je jenom tady, teď a brzy potom.

Brzy potom se na nebi objevil blesk a vzápětí se

ozvala rána. Koně se lekli, zmáčený kočí měl co dělat, aby je udržel v poslušnosti. Rychle se na stupátku postavil a táhl za otěže.

Kočár zastavil před hlavním vchodem paláce na Wallnerstrasse. František z něj vyskočil a rychle vyběhl schody.

Brzy potom se u postranního vchodu do paláce objevili dva muži. Františkova osobní stráž za nimi zavřela dveře a zkontrolovala ulici, zda dotyčné nikdo nesledoval. Pak je zadním schodištěm strážný odvedl do obrovské honosné pracovny.

František sám by se sice sžil i se skromnějším prostorem – neměl potřebu si zvyšovat sebevědomí pomocí zlata a mahagonu –, ale věděl, že příchozí odhadují svoji důležitost z míst, kam jsou uvedeni.

A tihle důležití byli. Šachovnice luxusu měla Slezaňům napovědět, že je čeká důležitá partie.

„Pánové,“ rozpráhl náruč arcivévoda. „Jak rád vás zase vidím, přestože jste nyní, poněkud překvapivě, zahraničními hosty,“ řekl jako by podstoupení části země byl vážně podařený žert. Slezsko teď patří Fridrichovi a oni jsou tedy, přísně vzato, nepřáteli.

Zvedl pohár vína, který všem přítomným přinesl sluha, a připil jim. „Na naše vzájemně výhodné nepřátelství.“

Obchodníci nebyli v tak dobré náladě, jakou se snažil navodit. Věděl, že už to lepší nebude.

„Jsme ve válce, pánové. Já si tuhle situaci nevybral a vy taky ne. Ale přizpůsobíme se jí. Rád bych, s vaší pomocí, dodával vojenský materiál Fridrichovi. Nabídneme mu plátno, sukno na uniformy, vybavení polních táborů a markytánů...“

V místnosti se rozhostilo ticho. Bylo slyšet jen zlověstný tikot hodin. Jeden z obchodníků si odkašlal, aby vůbec mohl promluvit.

„Ne. Je to nebezpečné.“

„O to větší bude váš zisk,“ ujistil ho František.

Staršímu z obchodníků se na čele začal perlit pot. „Berlín i Vídeň jsou prošpikované špicly. Jestli nás někdo udá, čeká nás provaz.“

„Pokud to vyjde, vyděláte si za tři měsíce sto tisíc zlatých,“ usmál se na něj František.

Obchodníci znovu zavrtěli hlavami.

„Rakev nemá kapsy, Výsosti.“

„Pokud by cokoli selhalo, postarám se o vaše rodiny.“

„A co vaše riziko, Výsosti?“ osmělil se mladší z obchodníků.

„Moje riziko je můj trůn. Bude však vyváženo skvělým pocitem, že armádu své ženy vyzbrojím za pruské peníze.“

Leopold položil před obchodníky seznamy zboží.

„Tady máte soupis všeho, co můžeme pruské armádě nabídnout. U každé položky najdete cenu a váš zisk.“

Obchodníci zvědavě nahlédli do seznamu a pak se podívali jeden na druhého. V kolonce zisk byly astronomické částky.

„Potřebujeme čas na rozmyšlenou,“ pokusili se ještě jednou odložit rozhodnutí, které je mohlo stát krk.

„Pochopitelně,“ přikývl František. „Během té doby ovšem neopustíte Wallnerstrasse.“

Obchodníkům konečně došlo, že stojí u zdi.

„To ale může trvat i několik dní,“ namítl starší z nich, i když tušil, že to bude k ničemu.

„Pokud si zde pánové přejí nocovat, nechám jim připravit komnaty,“ potvrdil jejich podezření, že bez souhlasu neopustí zdi paláce, sluha Leopold.

Váhání skončilo.

„Kdy chcete začít, Vaše Výsosti?“

Na tahle slova František čekal.

„Hned. Z Vídně už odjedete plně naloženi.“

Jakmile hosté odešli, František si zhluboka vydechl. Zvláštní, jak blízko k sobě může mít láska k vlasti a vlastizrada. Marie Terezie se nesmí dozvědět, odkud půjdou peníze, které budou financovat její armádu. Nikdy by nepochopila, že její válku bude financovat... pruský král Fridrich.

Vstupní halu Františkova paláce na Wallnerstrasse vyplňovaly stoly vzdálené od sebe tak, aby poskytovaly

soukromí potřebné k obchodním transakcím. Seděli u nich Františkovi bankéři a jejich klienti.

U jednoho z nich, poměrně překvapivě, křehká komtesa Sofie Collato. Slzy jí naštěstí vydržely až sem, stejně jako zablácené šaty a boty. František tušil, proč přišla, přesto se zeptal: „Copak vás přivádí na Wallnerstrasse, komteso? Koupě, prodej... nebo snad potřebujete poradit, jak výhodně naložit s majetkem? Aha, už to vidím! Vy jste si zničila šaty! To musíme pochopitelně napravit. Pořídíme vám nové.“

Sofie vycítila svou šanci a rozplakala se ještě usedavěji. Šlo jí to výborně.

„Dobře, tedy dvoje,“ připustil František.

Další vzlyk, tentokrát hlasitější.

„A ke každým boty,“ přidal.

„Ale kam je budu nosit?“ pronesla Sofie mezi vzlyky. „Marie Terezie...“

„Propustila vás ze svých služeb?“ podivil se.

„Jsem její dvorní dáma a ona dělá, jako bych byla neviditelná. Ostatní taky. Nikdo mě nikam nezve. V komnatě mi skoro netopí. Chtějí mě vypudit z Vídně!“

„A vy si přejete zůstat?“ ujistil se arcivévoda, kterému opuštění Vídně nepřišlo jako žádná tragédie. On sám ji opouštěl tak často, jak jen to šlo.

Sofie mu padla k nohám. „Zlomil jste mi srdce! Jste všechno, co mám, Výsosti! Miluji vás.“

Ženy padající mužům k nohám nejsou v bance příliš žádoucím jevem, a tak František zpřísnil tón.

„Milovat mě není rozumné, to jsem vám už říkal! Ale... nemělo by to být nevýhodné. Leopolde, pověřte někoho z pánů, ať najde komtesu Sofii ve Vídni důstojný byt,“ přivolal gestem sluhu. „Dále bude potřebovat kočár, služebnou... a nějaké ty šaty...“

Sofie byla u cíle svého snažení. „Mohu doufat, že mě v mém novém bytě navštívíte?“ uklonila se.

František se lehce usmál, což komtesa správně pochopila jako ano. Udělala roztomilé pukrle a měla se k odchodu.

„Doufám, že takových komtes za vámi nepřijde více, Výsosti,“ poznamenal Leopold, sotva za ní zapadly dveře. „Někdo nám ve Vídni začal konkurovat. Půjčuje peníze na lepší úrok než my.“

„To není možné! Máme domluvu se všemi židovskými lichváři, nikdo z nich by se neodvážil!“

„Prý jde o hazard,“ řekl Leopold. „Mají lidi v různých hernách.“

Teď se František poprvé od rána opravdu naštvál.

„V MOJÍ Vídni? Co to je za drzost?!“

Karel Alexandr Lotrinský, mladší syn Mademoiselle de Chartres, byl předurčen pro dráhu vojevůdce.

Skvělá vojenská dráha se vlastně očekávala od obou vnuků legendárního Filipa Orleánského, tedy jak od arcivévody Františka Štěpána, tak od Karla Alexan-

dra. Zatímco František však vynikal zálibou v ženách a obchodech, Karel Alexandr v putykách a alkoholu. Skutečně bojovného ducha zdědila po slavném vojévůdci pouze Mademoiselle de Chartres.

Cesta z Paříže do Vídně připadala Karlovi nekonečná. Ostatně jakákoli cesta s matkou v jednom kočáře byla nekonečná. Litoval, že si raději nesedl do toho dalšího, kde vezla hračky, šaty, paruky, porcelán a další dárky. Věděl, jak omezené city chová k bratrově rodině a hračkami ho nijak nedojala.

Projížděli předměstím Vídně. Karel Alexandr si po vojensku natáhl nohy před sebe, do úst si vložil žvýkací tabák a opřel hlavu o okno. Mademoiselle de Chartres se posadila rovně jako svíčka. Potrpěla si na bonton a Vídeňané mohli zahlédnout útroby kočáru. Jistě jsou zvědaví na návštěvu z Paříže.

„Nemůžeš si sednout trochu elegantněji? Jsi přece šlechtic! Vévoda!“ napomenula syna.

„Jsem voják bez vojska.“

„Maršál Belle-Isle by ti nějaký pluk rád svěřil.“

Karel vyplivl tabák z okna.

„Zase jste pletichařila, máti?“

„Francie povede válku a slavně vyhraje,“ řekla s výrazem věštkyň. „Mohl bys získat zásluhy.“

Karel se na okamžik zamyslel. Matčinu nenávisť nijak nepodceňoval, ale nepředpokládal, že by dosáhla dál než na hranice dvorských intrik a dostaveníček s maršálem Belle-Islem, o nichž si šeptalo celé Versailles.

Netušil, jak živo je v těchto chvílích na francouzské vojenské základně nedaleko Bavorska.

Čtyři těžká obléhací děla a čtyřiatřicet plukovních děl se obracelo směrem k Vídni.

Pokud je Marie Terezie opravdu tak slabá, jak se říká, zaútočí.

Čekají jen na zprávu od zvěda z Hofburgu.

Ani po několika hodinách práce neopustila Marie Terezie pracovnu. Psala dopisy. Prosby o pomoc do všech koutů Evropy. Ponížené, prosebné, vyčítající. Na stolku už měla tři, čtvrtý rozepsaný. Některé věty z nich si četla nahlas, aby se přesvědčila, že je zvolila správně. Ozvalo se zaklepání a do místnosti s úklonou vešel ceremoniář.

„Její vévodská Výsost Mademoiselle de Chartres a Jeho vévodská Výsost Karel Lotrinský právě projeli branami Vídně, Vaše královská Výsosti.“

Marie s leknutím vyskočila od stolu.

„Nestačila jsem se převléknout!“

Do místnosti vešla její matka Alžběta a za ní dvě komorné se šaty. Zatímco komorné nechaly Marii Terezi, aby si vybrala mezi sametem a hedvábím, Alžběta vtípkovala. „Návštěva tchyně vyžaduje vhodný oděv, jakým je například brnění nebo drátěná košile,“ prasila. „V případě Mademoiselle de Chartres bych uvažovala i o helmě se sklopeným hledím.“

Marie se na matku zamračila. Sarkasmus, v němž si tak Alžběta libovala, neměla ráda. Matka však neztichla. Naopak, dál drnčela jako kočár jedoucí po dlažebních kostkách.

„Se slavnostním chocholem, pochopitelně. To by mě zajímalo, co má ta ženská za lubem...“

„Třeba se jen těší na vnoučata,“ přerušila ji Marie Terezie.

„Ta si ani nevšimla, že dvě z nich už jsou po smrti.“

Marie za paravánem doufala, že se přeslechla. Tak cynická snad její matka přece jen není.

„Co jste říkala, mamá?“

Alžbětě došlo, že poněkud přestřelila.

„Že ti to sluší! A pospěš si!“

Po cestě do trůnního sálu zpovídala Marie Terezie kancléře. Dal hostům ty nejlepší pokoje? Jsou vyleštěny lustry a ve vázách květiny? Nechal dovézt toskánská vína? A co peřiny? Jsou čerstvě přesypány? Alžběty, která obracela oči v sloup, si nevšimala.

Tentokrát jí matka radost nezkaží. Je sice pravda, že tchyně neměla z jejího sňatku z Františkem Štěpánem radost, ale všechno se přece v dobré obrátilo. Její syn je šťastný a s Francií žije v míru. Mademoiselle de Chartres přijela, protože se jí určitě jen stýská. Čas ohladil všechny ostré hrany – přesně jak se to píše v knihách.

Do trůnního sálu přišla arcivévodkyně Marie Terezie pouhých pár vteřin před návštěvou. Nechat tak vzácné hosty čekat v předsálí by bylo nanejvýš nevhodné, což si uvědomovali všichni, koho se to týkalo, včetně Františka Štěpána, který ovšem přesto včas nepřišel.

„Jeho Výsost princ Karel Alexandr Lotrinský a Její Výsost Alžběta Charlotta, vévodkyně Lotrinská, princezna Orleánská a kněžna z Commercy,“ ohlásil hosty ceremoniář.

Marie Terezie jemně kývla hlavou.

„Je nám ctí přivítat u dvora tak vzácnou a dlouho očekávanou návštěvu.“

„Vaše královská Výsosti, čas, po který jsme se neviděli, byl pro nás nevyslovitelným utrpením,“ odpověděla jí Mademoiselle de Chartres s dojetím. „Nemohla jsem se dočkat, až spatřím vás, svá drahá vnoučátka, královnu matku a vaši sestru Marii Annu.“

„Je mi ctí vás poznat, Vaše královská Výsosti, stejně jako Její královskou Výsost Alžbětu a Její Jasnost Marii Annu,“ pozdravil přítomné dámy i Karel Alexandr a jedné podruhé se dvorně uklonil.

Když došel až k princezně Anně, uvědomil si, že na něm ta dívka celou dobu visí očima jako uhranutá.

František Štěpán se objevil až u slavnostní večeře a z návštěvy bratra měl upřímnou nepředstíranou radost. Z návštěvy matky měl také radost, ne však nepředstíranou, natož pak upřímnou.

Nadšený výraz ve tváři se mu podařilo vyloudit až na několikátý pokus.

Udělal před máti pukurle a políbil jí ruku. Mademoiselle de Chartres objala svého staršího syna s neformálností divadelní herečky.

„Kde jste byl, že jste nepřivítal svou matku? Koně, lov, nějací kumpáni nebo jiné hlouposti?“

František se zatvářil kajícně. „Mamá, vy mi vidíte až do žaludku!“

Vymanil se z jejího objetí a šel ke Karlovi. Jeho mladší, ale odjakživa vyšší bratr jako by nesl na svých statných ramenou všechna trápení, která si František na svá záda nikdy naložit nenechal. Objal ho a tiše se ho zeptal: „Proč přijela?“

Karel pokrčil rameny a stejně tiše odpověděl: „Uvidíme.“

Mademoiselle de Chartres pokračovala ve svém výstupu „milující tchyně a babička rozdává dárky“. Jednu hrací skříňku dala malé Anně, koníka a druhou skříňku Josefovi. Obě natáhla a pustila. Dvě různé melodie vhodně doplňovaly atmosféru zmatku a nervozity, kterou kolem sebe šířila.

Princezna Anna dostala od Mademoiselle šperkovnici.

„Nevím, čím ji zaplníte,“ švitořila, „ale zdá se mi, že vy sama jste zde tím nejkrásnějším šperkem, drahá Anno. Nemám pravdu, Karle?“

„Výjimečně ano, mamá.“

František zpozorněl. Karel Alexandr na rozdíl od něj nikdy nežertoval a i tuhle větu pronesl se smrtelnou vážností.

Princezna Anna se zarděla a Mademoiselle de Chartres se obrátila k Alžbětě. „Prý *výjimečně!* Mám pravdu jen výjimečně! Nevím jak vy, drahá Alžběto, ale já jsem ve výchově synů zcela selhala, k matce nemají žádnou úctu.“

Gestem dala znamení sloužícím a ti před Marii postavili obraz přikrytý plátnem.

„A vám, Vaše královská Výsosti, má milovaná dcero, předávám osobní dar Jeho Výsosti krále Ludvíka XV.“

Strhla plátno a na obraze se objevil Bůh Dostatku a jeho věrní. Všichni si ten výjev překvapeně prohlíželi, nejisti, zda jde o zachycení skutečné události, nebo zda si autor obrazu řádně přihnul.

První se vzpamatovala Alžběta. „Vidím, že patříte k jeho nejbližším,“ ukázala na postavu Ranní rosy ztvárněnou Mademoiselle.

„Ano, mám tu čest,“ odvětila Mademoiselle de Chartres tónem, který považovala za skromný.

„Ale nedělejte, že jste překvapená, drahá Alžběto, vám přece z událostí francouzského dvora nic neunikne. Mimochodem, dovolila jsem si přivést vám Raci-